

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2207

Vragen van het lid **Jasper van Dijk** (SP) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *de zware omstandigheden op Lesbos en Kamp Moria 2.0* (ingezonden 12 februari 2021).

Antwoord van Staatssecretaris **Broekers-Knol** (Justitie en Veiligheid), mede namens de Minister van Buitenlandse Zaken (ontvangen 30 maart 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 1899.

Vraag 1 t/m 3

Wat is uw oordeel over het artikel «Reality bites EU's «No More Morias» pledge»¹ van maandag 25 januari 2021 en over het artikel in De Groene Amsterdammer² van 19 januari 2021?

U baseert zich voor uw brief van 19 januari 2021 op een rapport van de EU Task Force Lesbos, maar op welke pers en rapporten baseert u verder uw informatievoorziening als het gaat om Kamp Moria 2.0?

Raadpleegt u ook Facebookpagina's als «MoriaCorona Awareness Team»³, Moria White Helmets⁴, Stand By Me Lesbos⁵? Zo ja, hoe rijmt u de informatievoorziening over de situatie op Moria 2.0 met de informatie op Facebook?

Antwoord 1 t/m 3

Ten aanzien van uw eerste vraag erkent het kabinet dat de omstandigheden van opvang in de Griekse kampen zorgelijk zijn, en verbetering behoeven, mede met het oog op de winterse omstandigheden. Het kenmerken van het nieuwe tijdelijke opvangkamp Mavrovouni als «Moria 2.0» doet echter geen recht aan de realiteit, noch aan de geleverde inspanningen van de Griekse autoriteiten, de Europese Commissie en (internationale) organisaties. De opvangomstandigheden in Mavrovouni zijn in bijna alle opzichten beter dan in het zwaar overbevolkte Moria, zoals opgemerkt in de recente Kamerbrief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 19 januari jl.⁶ Het kabinet baseert zich in beginsel op geverifieerde bronnen, waaronder de Europese Commissie, de Europese agentschappen EASO en Frontex, internationale organisaties als IOM en UNHCR en de Nederlandse ambassade

¹ https://euobserver.com/migration/150704?utm_source=euobs&utm_medium=email.

² <https://www.groene.nl/artikel/moria-2-0-wacht-op-het-eerste-sterfgeval>.

³ <https://m.facebook.com/MoriaCoronaAwarenessTeam/>.

⁴ <https://m.facebook.com/MoriaWhiteHelmets/>.

⁵ <https://m.facebook.com/SBMLesvos/>.

⁶ Kamerstuk 27 062 nr. 121.

en haar netwerk in Griekenland. Het kabinet neemt daarnaast doorlopend kennis van informatie die via andere kanalen wordt bekend gesteld, waaronder de door u genoemde. Voor het kabinet is in beginsel de informatie uit geverifieerde bronnen leidend.

Vraag 4

Uit een document van de UNHCR gepubliceerd op 8 januari 2021⁷ blijkt dat er 271 werkende toiletten in het kamp zijn, wat erop neerkomt dat er één werkend toilet per 27 bewoners is, was u hiervan op de hoogte? Hoe rijmt u dit met het door u bevestigde aantal van 400 toiletten?

Antwoord 4

Zoals ik eerder in mijn brief van 19 januari jl. meldde, stelt de Europese Commissie in een bericht van 23 december jl., dat er in het nieuwe, tijdelijke opvangkamp Mavrovouni op Lesbos circa 400 wc's zijn geïnstalleerd. Navraag bij de Europese Commissie naar aanleiding van deze Kamervragen, leert dat begin maart 2021 meer dan 410 werkende wc's aanwezig zijn, waarvan 90% beschikbaar is voor migranten en vluchtelingen (de overige 10% is voor ondersteunende staf). Momenteel huisvest Mavrovouni circa 6.800 migranten en vluchtelingen, d.w.z. dat er voor elke 20 bewoners een wc beschikbaar is. Daarmee voldoet het kamp aan de internationale standaarden⁸.

Vraag 5 t/m 8

Op 15 december schreef u aan de Kamer dat «de Griekse autoriteiten geen aanwijzingen hebben gevonden dat de grond onder het nieuwe opvangkamp met lood is vergiftigd», terwijl uit Griekse media blijkt dat er door de Griekse overheid is aangetoond dat er wel degelijk met lood vergiftigde grond is aangetroffen in het kamp⁹, klopt dat? Waarom heeft u de Kamer hier niet over geïnformeerd?

Denkt u dat de door de Griekse overheid getroffen maatregelen genoeg zijn om loodvergiftiging bij de bewoners te voorkomen? Op wat voor termijn zullen zij deze maatregelen treffen? Gaat u contact opnemen met uw Griekse collega over de gezondheidsrisico's waarin de bewoners en hulpverleners van Moria 2.0 moeten leven?

Denkt u dat het voor bewoners veilig genoeg is om op met lood vergiftigde grond te wonen? Zo nee, wat onderneemt u hiertegen?

Gaat u, zoals bijvoorbeeld Human Rights Watch en 20 andere organisaties daar nu toe oproepen, aan de Griekse overheid vragen of zij overgaan tot evacuatie van Moria 2.0 aangezien leven in het kamp ernstige gezondheidsrisico's oplevert?

Antwoord 5 t/m 8

Op 1 februari jl., kort na publicatie van de onderzoeken van de Griekse autoriteiten naar de aanwezigheid van loodvervuiling in het opvangkamp Mavrovouni, heeft het kabinet uw Kamer over deze resultaten geïnformeerd.¹⁰ Zoals bekend is het opvangkamp gebouwd op militair terrein en is een deel hiervan (21.000 van de in totaal 341.000 vierkante meter) in het verleden door het Griekse leger gebruikt voor schietoefeningen. Het onderzoek van de Griekse autoriteiten wijst uit dat het loodgehalte in de woonzones binnen de aanvaardbare limieten valt.¹¹ Een monster dat is genomen *buiten* de woonzone had een loodgehalte dat de wettelijke limiet

⁷ <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/84232>.

⁸ <https://emergency.unhcr.org/entry/33014/emergency-sanitation-standards>.

⁹ <https://migration.gov.gr/kato-apo-ta-diethni-oria-ta-epipedo-molyvdoy-sto-mavrovouni/>.

¹⁰ Beantwoording Kamervragen van de leden Kuiken, Ploumen en Van den Hul (PvdA) over het bericht «Driejarig meisje gevonden in modder van Moria, na vermoedelijke verkrachting», Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 1508. Beantwoording Kamervragen van het lid Bisschop (SGP) over de situatie in Griekse vluchtelingenkampen, Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 1507. Beantwoording Kamervragen van de leden Kuiken (PvdA), Ploumen (PvdA) en Van Den Hul (PvdA) over het bericht «Vluchtelingen die in Nederland aankwamen, waren al statushouders in Griekenland», Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 1506.

¹¹ Beantwoording Kamervragen van het lid Van Ojik (GroenLinks) over de voortgang van de evacuatie van asielzoekers van het Griekse eiland Lesbos, Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 909.

overschreed. Naar aanleiding van de bevindingen worden momenteel op relevante plekken extra voorzorgsmaatregelen genomen, zoals ophoging met schone grond en het leggen van cementbases voor openbare ruimtes. Daarmee wordt ervoor gezorgd dat niemand gezondheidsrisico's loopt. Het kabinet is daarom niet voornemens om zich aan te sluiten bij de oproep van de verschillende organisaties.

Vraag 9

Uit Griekse berichtgeving blijkt dat het plan om Moria 2.0 winterklaar te maken is vertraagd van 7 januari naar eind maart¹², klopt dat? Wat is uw reactie op deze vertraging? Zit er ook een bijdrage van Nederland bij het geld dat gebruikt wordt in dit vertraagde project? Zo ja, komt het geld naar uw mening tot zijn recht? Kunt u aantonen hoe Nederlands geld is gebruikt om in oktober, november en december Moria 2.0 daadwerkelijk winterklaar te maken?

Antwoord 9

Tijdens recente koude periodes is gebleken dat ondanks de inspanningen van de Griekse autoriteiten en UNHCR niet alle faciliteiten bestand waren tegen winterweer. Ik deel uw zorgen over deze situatie. De grootste actuele uitdaging is het ontbreken van voldoende capaciteit in het elektriciteitsnetwerk om de tenten te kunnen voorzien van verwarming. Hier wordt momenteel door de Griekse autoriteiten aan gewerkt. Daarnaast hebben ook hulporganisaties zich de afgelopen maanden ingespannen om mensen voor te bereiden op koude periodes. Nederland heeft hulporganisaties hier financieel bij ondersteund. In maart 2020 maakte de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking bekend EUR 500.000 bij te dragen aan het regionale appeal van de Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen (IFRC) via het Nederlandse Rode Kruis. Via dit appeal werden in 2020 activiteiten in het kader van *winterization* gefinancierd. Later in het jaar volgde de bijdrage van EUR 1 miljoen aan UNICEF, welke deels werd besteed aan noodhulpgoederen, waaronder warme kleding en andere *winterization materials*. Op 3 december jl. heeft de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking wederom toegezegd te onderzoeken of de humanitaire respons op Lesbos middels een additionele bijdrage verder kon worden ondersteund. Op 14 januari jl. heeft Minister Kaag de Kamer gemeld hiervoor EUR 750.000 vrij te maken uit het non-ODA budget op de begroting, ter ondersteuning van de humanitaire activiteiten van UNICEF en IRC (via Stichting Vluchteling) op de Griekse eilanden. Op 11 februari kondigde Minister Kaag een additionele bijdrage van EUR 250.000 voor de humanitaire respons van het Rode Kruis aan. De nadruk van deze Nederlandse bijdragen ligt op het ondersteunen van activiteiten op het gebied van water, sanitaire voorzieningen en hygiëne (WASH), gezondheidszorg, bescherming van kinderen en kwetsbare gezinnen alsmede levensreddende MHPSS-dienstverlening en het winterklaar maken van de faciliteiten op de eilanden.¹³

Vraag 10

Hoe staat het met de herbouw van de corona hospitainer die tijdens de brand in Moria is afgebrand?

Antwoord 10

De hospitainer is tijdens de branden in Moria grotendeels verwoest. Recent is de hospitainer, met Nederlandse financiering, hersteld. Inmiddels is deze in gebruik genomen in de medical area in het opvangkamp Mavrovouni.

Vraag 11

In het eerder genoemde artikel van EU Observer¹⁴ blijkt onder wat voor omstandigheden de mensen op Lesbos moeten leven: overstromingen, sneeuw, lekkende tenten, een gebrek aan stromend water en een gebrek aan

¹² <https://astraparis.gr/paratasi-pairnei-o-aktor-mechri-na-vgei-o-cheimonas-sto-kara-tepe/?fbclid=IwAR2edar0dRZUuzInfmKIJltjOdXvwrESK5wVmacQrws-UddnfcUnND-pbl8>.

¹³ Kamerstukken 34 952, nr. 124, en 19 637, nr. 2697.

¹⁴ https://euobserver.com/migration/150704?utm_source=euobs&utm_medium=email.

elektriciteit, u benoemt in antwoorden op het schriftelijk overleg over de JBZ-raad van 28 en 29 januari 2021 dat deze omstandigheden «niet aan alle standaarden voldoen», klopt dat? Deelt u de mening dat deze omstandigheden onmenselijk zijn?

Antwoord 11

Zoals eerder aan uw Kamer gemeld, blijven de omstandigheden in Griekenland zorgelijk en verbeteringen noodzakelijk. Maar specifiek met betrekking tot de situatie op Lesbos kan ik u melden, onder verwijzing naar mijn Kamerbrief van 19 januari jl., dat de opvangomstandigheden in het nieuwe tijdelijke opvangkamp Mavrovouni in bijna alle opzichten beter zijn dan in het ernstig overbevolkte Moria. Het betitelen van Mavrovouni als «Moria 2.0» doet dan ook geen recht aan de situatie ter plekke. Dit is onlangs nog bevestigd door de Nederlandse ambassadeur in Griekenland, naar aanleiding van haar werkbezoek aan Mavrovouni op 28 januari jl. Deze observaties worden bovendien onderschreven door commissaris Johansson en andere gesprekspartners van de Europese Commissie.

Vraag 12

Is het juist dat 93% van de kinderen (AMV's) op Lesbos tussen 15 en 18 jaar oud zijn? Zo ja, waarom laat u de eis «jonger dan 14 jaar» voor kinderen die naar Nederland komen dan niet los?

Antwoord 12

Zoals eerder aan uw Kamer gemeld, hebben de Griekse autoriteiten direct na de reeks branden in Moria in september 2020 de op Lesbos aanwezige amv overgebracht naar het vasteland. Op dit moment bevinden zich voor zover bekend nagenoeg geen amv meer op Lesbos noch op de andere Griekse eilanden.

Uw Kamer is meermaals over de uitvoering van het Nederlandse herplaatsingsaanbod geïnformeerd. Op 19 januari jl. heb ik uw Kamer, in het kader van de periodieke informatieverschaffing over de voortgang van het Grieks-Nederlandse samenwerkingsverband, geïnformeerd over de invulling van het Nederlandse herplaatsingsaanbod, inclusief de uitdagingen die daarbij zijn ondervonden en de afwegingen die terzake zijn gemaakt.¹⁵

---

¹⁵ Kamerstuk 27 062, nr. 121.